

kustva i umjetničkog dozrijevanja da se »integriraju raznorodne stilske tekovine u vlastiti izraz i prerastu direktni uzori«. Prvi radovi Dore Pejačević, glasovir-ske minijature, solo-pjesme i kratke skladbe za violinu i glasovir, u znaku su ranoromantičnih uzora. Duh i stil naše glazbene moderne dao je biljeg i njezinim djelima. Rijetko je koji hrvatski glazbenik bio tako filozofski informiran i imao takve ambicije i široke kulturne horizonte kao Dora Pejačević. Ona je rafinirani intelektualac »čija je umjetnost s jedne strane oplodena intelektualnim poticajima, a s druge strane vlastitim svijetom emocija, susretima, doživljajem prirode. U svom kratkom intenzivnom životu (1885—1923) skladateljica se, vođena nezaustavljivim unutrašnjim nemirom, napajana uvijek novim izvorima: čita, putuje, uranja u ljepotu prirode...« Njezin glazbeni opus sastoji se od 58 jedinica. Od toga 12 solo-pjesama, 3 pjesme za glas i orkestar, 25 glasovirskih skladbi, 16 komornih skladbi i 4 orkestralne skladbe. Svojim *Koncertom za glasovir i orkestar op. 33*, s glasovirskom izvedbom Svetislava Stančića, ona je sudionik povijesnog *Simfonijskog koncerta mladih hrvatskih skladatelja* 1916.

Prema sačuvanom popisu skladbi Pejačevićka je skladala samo jednu skladbu duhovnog sadržaja: *Ave Maria* op. 16. za glas, orgulje i violinu. Kao što nacionalno uopće nije bila »definirana«, tako je i vjerski bila »liberalna«. Crkveno se vjenčala i crkveni joj je sprovod bio, dok jednostavni nadgrobni spomenik nosi samo znak križa, ime i prezime, te datum rođenja i smrti.

Ovaj rad Koraljke Kos plod je strpljiva i naporan rada; rađen je iz ljubavi prema hrvatskoj glazbenoj baštini i prema skladateljici osobno. Ide u red malobrojnih cjelovitih studija profesionalno rađenih o jednoj glazbenoj ličnosti kod nas. Govoreći o skladateljici ukazala je na nove momente važne u prosuđivanju hrvatske moderne, a svojom detaljnom analizom svih vidova glazbene djelatnosti, i svakog djela posebno, potakla je i pomogla češćoj i autentičnijoj izvedbi skladateljica opusa. Nemamo mnogo žena glazbenika-skladatelja formata glazbeno formirane, nažalost rano preminule Dore Pejačević i zato smo zahvalni dr. Koraljki Kos na ovoj knjizi rađenoj i izrađenoj s ljubavlju i profesionalno.

Petar Zdravko BLAJIĆ

Patricia Adkins: *DONNE IN MUSICA*, Bulzoni, Roma, 1982.

U povijesti glazbe mnogo je žena koje su čitav svoj život posvetile glazbi, a ta ih ista povijest potpuno ignorira. Takvima je ovu svoju knjigu posvetila Patricia Adkins. Proučavajući glazbu na izvorima, iz same arhivske građe, uvjerila se je da su mnoge žene velikoga glazbenog talenta nepravedno bile zapostavljene. Tek od prošlog stoljeća žene su počele sudjelovati na natječajima i dobivati nagrade iz kompozicije. Danas žene nalazimo vrlo aktivne na svim glazbenim sektorima, sve od komercijalne do eksperimentalne glazbe i organizacijskih pothvata, i to gotovo po svim zemljama. Stoljećima su držane daleko od glazbenih aktivnosti, a po enciklopedijama i povijestima glazbe spominjane su tek ukoliko su bile supruge ili kćerke glazbenika. Reći će autorica da su muškarci inače pokazivali spremnost da priznaju ženi njezine interpretativne, reproduktivne sposobnosti pjevačice i sviračice, dok su u isto vrijeme ignorirali ženski skladateljski, stvaralački nerv. Ona je u svojim istraživanjima susrela tolike žene skladateljice izvan-

redne veličine. Mnoga njihova djela, kaže, zasluživala bi da budu izvođena u istoj mjeri kao i ona najpoznatijih autora.

Autorica ove knjige, Patricia Adkins, rođena je u Oxfordu. Diplomirala je solo-pjevanje u Londonu. Bila je na specijalizaciji u Njemačkoj i Italiji. Udala se je za talijanskog skladatelja i pijanistu Gian Paolo Chitija. Živi u Italiji. Kao mezzosopran pjevala je po najpoznatijim kazalištima. Cijenjena je i kao muzikolog, osobito po svojim radovima o Jommelliju, Duni, Porpori, Scarlattiju, Fogou i Traetti.

Knjiga se čita sa zanimanjem. Dokumentacija, iako je vrlo bogata, ne zamara. Po svojem sadržaju i sveobuhvatnosti knjiga je jedinstvena ne samo u Italiji. U Njemačkoj i Americi imaju nešto od toga, ali samo za svoje zemlje, a i to su više članci o pojedinim osobama ili razdobljima nego jedan cjelovitiji pregled kroz čitavu povijest glazbe. Knjiga ima nešto više od 200 stranica i dijeli se u dva dijela.

Prvi dio sastoji se od 15 poglavlja u kojima autorica brižljivo istražuje ulogu koju su žene imale u povijesti glazbe, počevši sve tamo od svećenica stare Mezopotamije pa preko Tracije, Grčke i Rima do rane kršćanske kulture. Među pjesnicima i glazbenicima koji su pjevali himne za liturgiju istočne Crkve Adkinsova spominje pet žena. Slijede poglavlja posvećena »ženama menestrelima« iz vremena trubadurske glazbe, onda srednjovjekovnim pjevačicama i onima po samostanima, zatim »zaljubljenicama u operu«, skladateljicama iz vremena prosvjetiteljstva, skladateljicama za glasovir, onda brojnim kolegicama Bacha i Händela, te skladateljicama novih kontinenata, itd., sve do naših dana.

Drugi dio knjige posvećen je biografijama glavnih protagonista ove povijesti »ženske glazbe«. Kurioziteti se susreću na svakoj stranici. U punom srednjem vijeku ističe se figura sv. Hildegarde von Bingen, književnice i glazbenice koja je utjecala i na Dantea; njezine skladbe imaju dodirnih točaka s glazbom minnesängera, tih srednjovjekovnih njemačkih liričara. Ana Bolen, druga žena engleskog kralja Henrika VIII., skladala je za glas i lutnju; skladbe su joj se raširile po čitavoj Evropi. Jednu skladbu za pet glasova Magdalene Casulana De Mazari izveo je Lasso za vrijeme svečanosti vjenčanja bavarskog kralja Vilima VI. i Renate Lorenske; Casulana je u Vincenzi izdala više zbirki madrigala za 4 glasa. Francesca Caccini, pjevačica, skladateljica i sviračica na lutnji, skladala je mnoge canzonette i pjesme mladog Michelangela; njezinoj virtuoznosti na lutnji javno se divio i sam Monteverdi. Popis žena skladateljica osobito je dug u XVIII. st. Spomenimo samo neke o kojima u knjizi nalazimo više podataka. Anna Amalie, dugogodišnja prijateljica i suradnica Goetheova, uglazbila je neke njegove pjesme. Marianna Martinez je Metastasiova prijateljica, Haydnova učenica i poštovateljica bečke glazbe iz vremena Mozarta i Beethovena; oni i drugi bečki glazbenici sastajali su se u njezinoj kući i visoko su cijenili njezin vrlo bogat i raznolik skladateljski opus. Mariji Terezi von Paradies, potpuno slijepoj od treće godine života, divio se Mozart i posvetio joj svoj Koncert u B-duru za orkestar i glasovir. U povijesti glazbe poznata je kao predstavnik posebne skladateljske škole za instrumente Magdalena Laura Lombarda. Marija Brizzi Giorgi, kojoj su se divili Clementi i Haydn, skladala je glazbu za službene ceremonije i koncerte u čast Napoleona. I što da dalje nabrajamo kad se još tolika zaslužna imena, u svoje vrijeme cijenjena, mogu susresti u samoj knjizi. Napomenimo da je i našoj Dori Pejačević, da spomenemo barem nju, svakako mjesto u takvim pregledima. Knjiga, iako je bogata, držimo da je nepotpuna. Prva je takve vrste. Ona je pozitivni plod suvremenog feminizma, kojemu je jedan od ciljeva priznanja žene kao ravnopravnog sudionika muškarcu na mnogim područjima.

Petar Zdravko BLAJIĆ